

L'atac a la Catalunya i a l'Espanya Socials

Per

Vicenç Navarro

***Catedràtic de Polítiques Públiques, Universitat Pompeu Fabra
Professor of Public Policy, The Johns Hopkins University
Ex-Catedràtic d'Economia Aplicada, Universitat de Barcelona
Director de l'Observatori Social d'Espanya***

Síntomes d'aquest atac: Què està passant a Catalunya i a Espanya?

- Disminució dels salaris
- Augment de l'atur
- Descens de l'ocupació
- Dilució de la protecció social
- Reducció de la despesa pública social
- Privatització de les transferències i dels serveis de l'estat del benestar
- Reducció dels drets laborals i socials
- Debilitament de la negociació col·lectiva i dels sindicats
- **Reducció i privatització de les pensions públiques**

Per què les crisis?

La resposta de la saviesa convencional de l'establishment europeu, espanyol i català

- Declaracions del Sr. Mario Draghi, president del Banc Central Europeu en la seva entrevista al *Wall Street Journal* (24.02.12): “el model social europeu és insostenible”
- Declaracions de la cancellera Angela Merkel a la televisió pública alemanya (16.05.12) “La crisi de l'euro està causada per una falta de disciplina fiscal de varis països dels quals els dirigents van actuar irresponsablement”
- Declaracions del Sr. Mariano Rajoy, president del govern espanyol. Conferència de premsa del 04.06.12: “Ens hem gastat per sobre de les nostres possibilitats. Fins que això es corregeixi no podrem sortir de la crisi”
- Declaracions del Sr. Artur Mas, President de la Generalitat de Catalunya (08.06.12): “Hem de seguir unes polítiques d'austeritat que ens faran forts en el futur”

Aquest atac està tenint lloc a tota la Unió Europea però molt especialment als països “perifèrics” de l’eurozona: Catalunya, Espanya, Grècia, Portugal i Irlanda.

Què tenen aquests països en comú?

Han estat governats per dictadures d’ultradreta (Catalunya, Espanya, Portugal i Grècia) o governs conservadors autoritaris (Irlanda) en la majoria del període post II Guerra Mundial fins als anys vuitanta

- Conseqüències d'aquesta realitat política
↓
- **Tenen Estats repressius, poc redistributius i escassament socials**
- *Aquests països tenen el número de policies per 10.000 habitants major de la UE-15 i el menor percentatge de la població adulta treballant en el seu estat del benestar. Tenen també les majors desigualtats de la UE. Vegem les dades.*

Ingressos a l'Estat com a percentatge del PIB (2009)

UE-15	44%
Espanya	34%
Grècia	37%
Portugal	39%
Irlanda	34%
Suècia	54%

Font: Eurostat

Espanya, incloent Catalunya, té un dels percentatges d'ingressos a l'estat més baixos de la UE-15

Despesa social com a percentatge del PIB (2008)

UE-15 27.6%

Catalunya **19.9%**

Espanya **22.1%**

Grècia 26.2%

Portugal 24.3%

Irlanda 22.3%

Suècia 29.5%

Font: Idescat

Els percentatges de despesa social de Catalunya i Espanya són dels més baixos de la UE-15

Treballadors públics com a percentatge de la població adulta (2008)

UE-15	15%
Catalunya	9%
Espanya	10%
Grècia	14%*
Portugal	7%
Irlanda	12%
Suècia	25%

* El 30% dels treballadors públics a Grècia treballen en el sector de l'Administració Pública i defensa.
Font: Eurostat i Idescat

Els percentatges de treballadors públics (incloent els dels serveis públic de l'estat del benestar) de Catalunya i Espanya són dels més baixos de la UE-15

I la política fiscal és molt regressiva. Són països de grans desigualtats socials i d'estats molt poc redistributius

2009

	Percentatge de la població que viu en la pobresa abans de transferències socials	Percentatge de la població que viu en la pobresa després de transferències socials
CATALUNYA	24	20
ESPANYA	24	20
EU-15	25	16
SUÈCIA	27	13

Espanya i Catalunya són dels països amb major taxa de pobresa després de transferències socials i amb una taxa de reducció de la pobresa menor que a la resta de la UE-15.

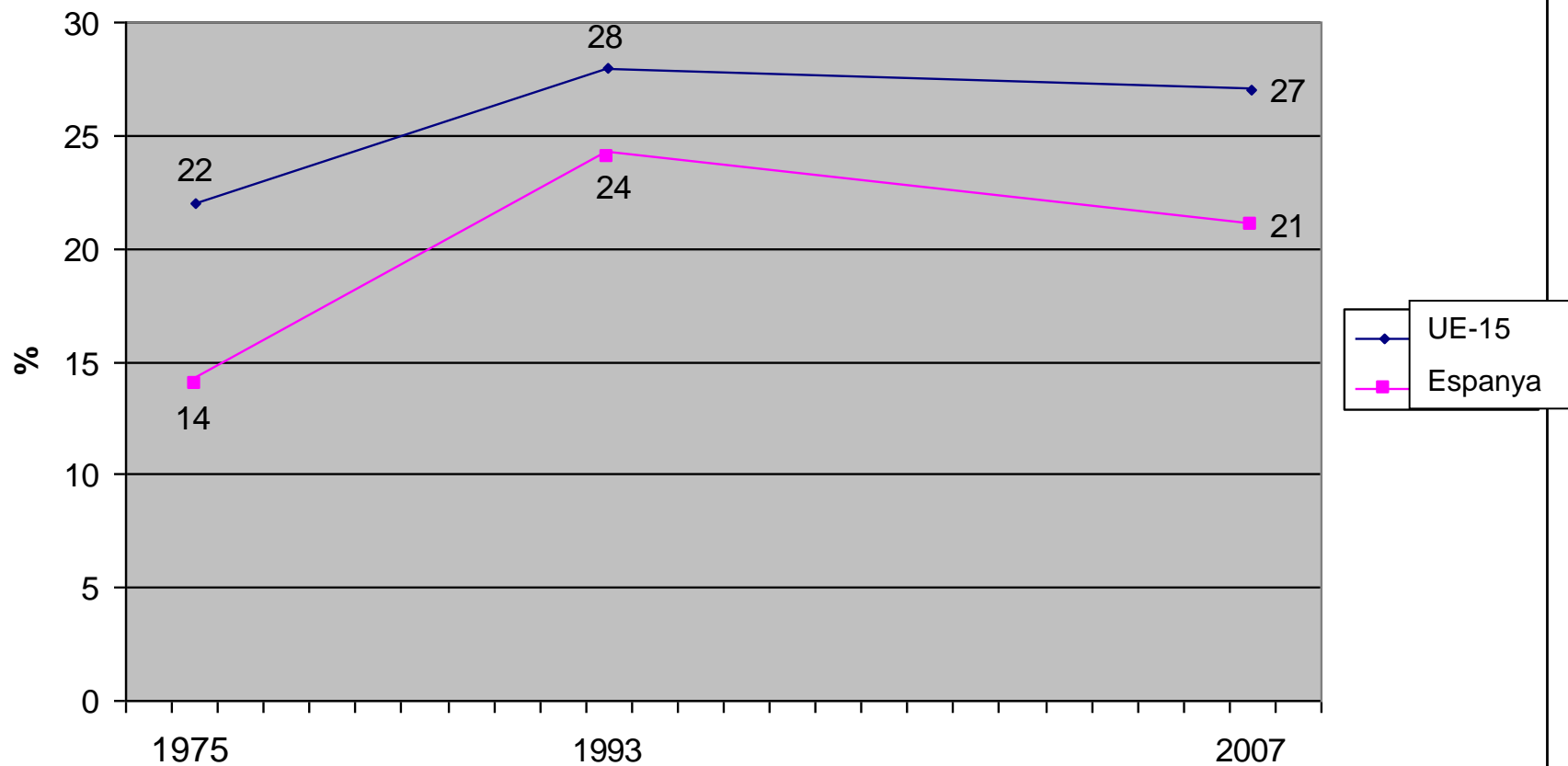
Qui paga impostos a Catalunya i Espanya?

	<u>Espanya</u>	<u>UE-15</u>	<u>Suècia</u>
Ingressos a l'Estat	34% PIB	44% PIB	52% PIB
Treballadors de la manufactura (Percentatge que els impostos representen del que paga un treballador de la manufactura suec en impostos)	74%	88%	100%
1% de renda superior, que deriva els seus ingressos de les rendes del capital	20%	70%	100%

Context Polític: Per què tenen uns estats socials tan febles

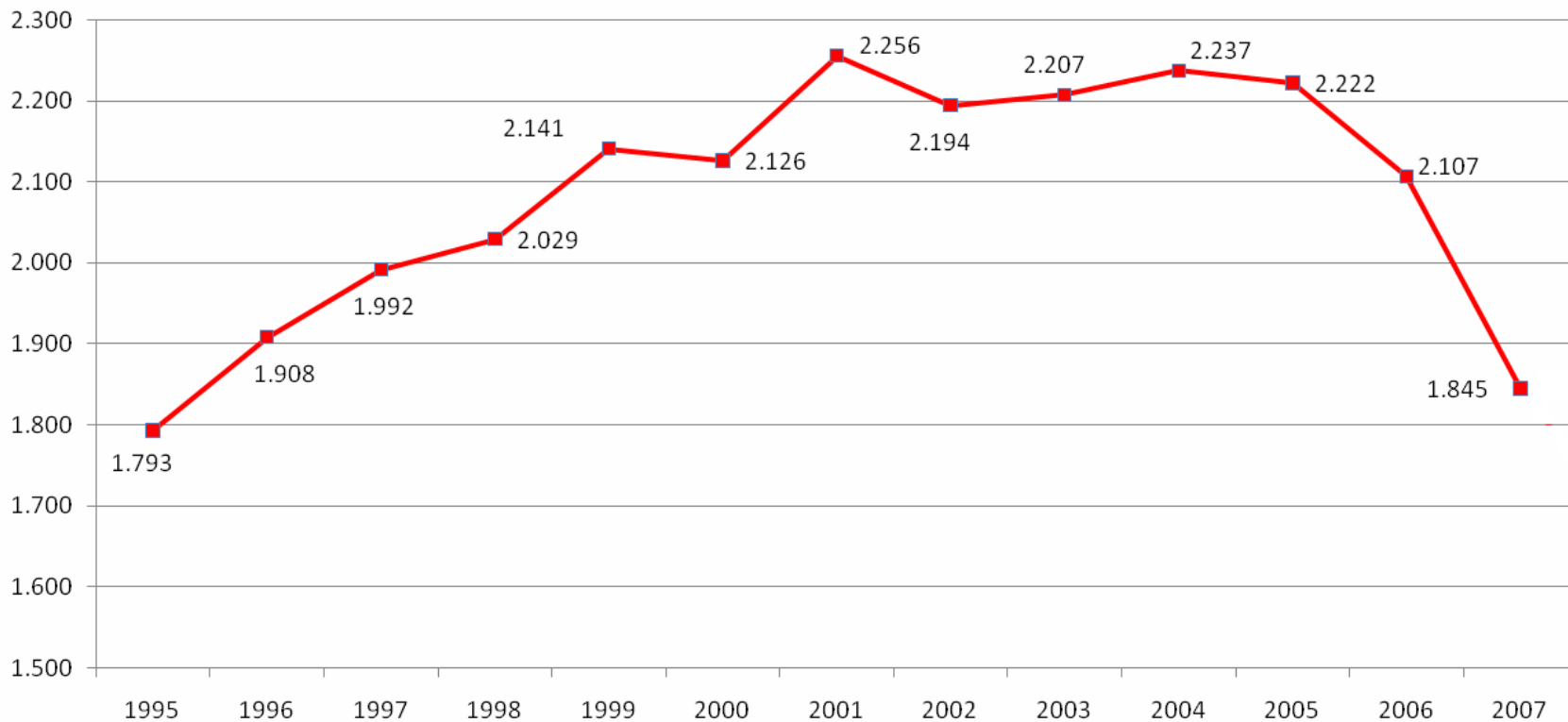
1. Dictadures ultraconservadores
2. Com la seva integració a l'euro es va dur a terme. L'euro es va establir a costa d'afeblir els seus estats del benestar (ja molt febles).
3. Com l'estat està responent a la crisi. De nou, reduint la despesa pública social i limitant els drets socials, laborals i polítics.

Evolució de la despesa social com a percentatge del PIB a la Unió Europea-15 i a Espanya

La més baixa de la UE (després d'Irlanda i Luxemburg)

Dèficit de despesa pública social per càpita entre Espanya i la mitjana de la UE-15, en unitats de poder de compra. 1995-2007

Font: Eurostat

La reducció del dèficit de l'estat per aconseguir la integració d'Espanya a l'Eurozona es va fer a base d'augmentar el dèficit social d'Espanya

“Abaixar impostos és d’esquerreres”

President Zapatero

Aquesta baixada d’impostos va crear un dèficit públic estructural, que apareix clarament quan la crisi s’inicia

2007 —————> 2008

Els ingressos cauen en 27.223 milions degut a la reforma tributària de 2006

72% degut a retallades d’impostos

28% decreixement de l’activitat econòmica

Font: Informe sobre els ingressos fiscals de 2008 del Servei d’Estudis i Estadístiques Fiscals del Ministerio de Economía y Finanzas

On van tenir lloc les retallades d'impostos?

- Els impostos sobre el capital es van reduir el 39%
- I l'impost sobre la renda personal (rendes altes) es va reduir un 11%

Hi ha alternatives a les polítiques d'austeritat. D'on vindrien els diners? Per cada retallada hi ha una alternativa

1. Congelar les pensions (1.200 milions d'euros)

Alternatives:

- Mantenir l'impost de patrimoni (2.100 milions d'euros)
- Anular les rebaixes de l'impost de successions (2.552 milions d'euros)
- Revertir la baixada d'impostos de les persones que ingressen més de 120.000 euros a l'any (2.500 milions)

2. Retallada en sanitat: 6.000 milions d'euros

Alternatives:

- Anular la baixada de l'impost de societats de les grans empreses que facturen més de 150 milions d'euros a l'any (que representen només el 0.12% de totes les empreses) (5.300 milions d'euros)

3. Retallades en Sanitat, Educació i Serveis Socials: 25.000 milions d'euros

Alternatives:

- Corregir el frau fiscal de les grans fortunes, la banca i les grans empreses que representen el 71% de tot el frau fiscal (44.000 milions)

4. Retallades en els serveis d'ajuda a les persones amb dependència: 600 milions d'euros

Alternatives:

- Reduir el subsidi de l'Estat a l'església catòlica per ensenyar religió a les escoles públiques o reduir la inversió en equipament militar (650 milions cada una)

Hem viscut per sobre de les nostres possibilitats?
NO

Espanya: PIB per càpita: 94% PIB de la
UE-15

Despesa social per càpita: 74% de la despesa
social de la UE-15

Si en comptes del 74%, la despesa social fos el 94%, Espanya tindria 66.000 milions d'euros per finançar el seu subfinançat estat del benestar.

Hem viscut per sobre de les nostres possibilitats?
NO

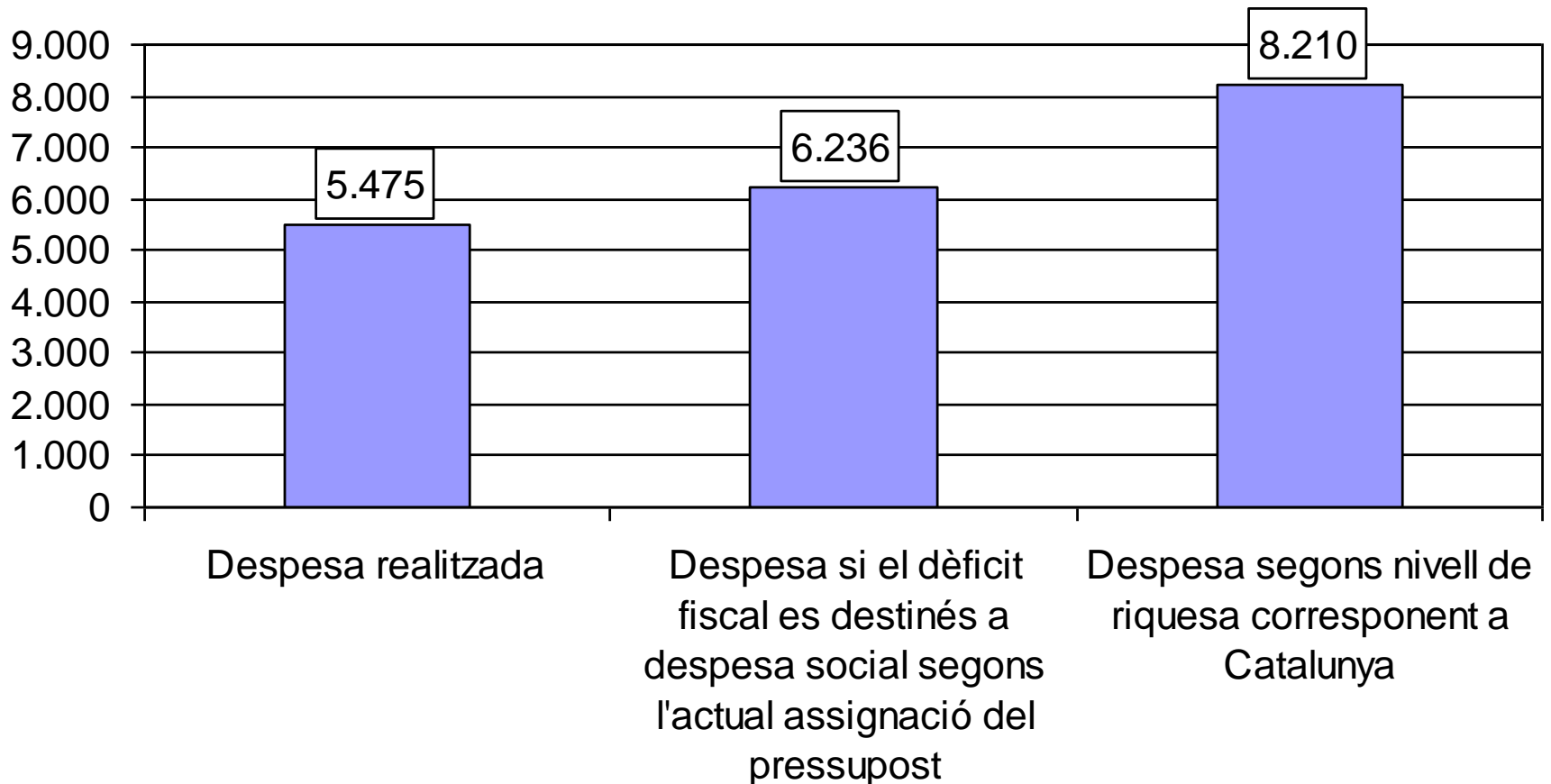
Catalunya: PIB per càpita: 110% PIB de la
 UE-15

Despesa social per càpita : 73% de la despesa
 social de la UE-15

Si en comptes del 73%, la despesa social fos el 110%, Catalunya tindria 19.600 milions d'euros per finançar el seu subfinançat estat del benestar.

IMPACTE SOCIAL DEL DÈFICIT FISCAL

Despesa social per habitant (en unitats de poder de compra), 2007

Són les pensions viables?

1. Comitè d'Experts sobre les Pensions

Alarma! → “l’esperança de vida dels espanyols amb 65 anys era d’uns 10 anys; avui esperen viure vint anys més”

2. Informe sobre les pensions. Comissió Europea 2008

“Espanya, que avui gasta un 8% del PIB en pensions, gastarà un 15% al 2060”

L'error dels supòsits d'alarma

“L'esperança de vida de les persones de més de 65 anys ha doblat des de 1900”

Però el que el comitè no diu és que el PIB ha crescut 24 vegades (en monedes constants) des de 1900

La suposada inviabilitat de les pensions

	<u>2007</u>	<u>2060</u>
Inversió en prestacions per a la vellesa	8% PIB	15% PIB

D'aquestes dades la Comissió Europea conclou que el 15% és un percentatge massa elevat

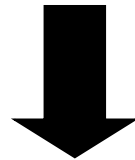
NO HI HAURÀ RECURSOS PER ALS NO PENSIONISTES

ERROR! IGNORA LA PRODUCTIVITAT

- Si la productivitat creix un 1,5% per any, llavors el PIB al 2060 serà 2,25 vegades més gran que al 2007:
 - al 2007: $100 - 8 = 92$ per als no pensionistes
 - al 2060: $225 - 33 = 192$ per als no pensionistes

Fa cinquanta anys Espanya (i Catalunya)
es gastava en pensions el 3% del PIB. Ara
es gasta el 8% del PIB.

Això no vol dir que els no pensionistes
tinguin menys recursos ara que fa
cinquanta anys.

. Esperança de vida

El fet de que l'esperança de vida hagi augmentat quatre anys des de 1990 no vol dir que una persona gran visqui quatre anys més.

Com es calcula l'esperança de vida?

- Situació 1: Espanya té dos ciutadans, el Pepito i la Sra. Garcia
 - El Pepito viu: 0 anys
 - La Sra. Garcia viu: 80 anys

} Esperança de vida
promig: $(0+80)/2 = 40$
- Situació 2: País imaginari té dos ciutadans: el Juanito i la Sra. Pérez
 - El Juanito viu: 20 anys
 - La Sra. Pérez viu: 80 anys

} Esperança de vida
promig: $(20+80)/2 = 50$

Això no vol dir que la Sra. Pérez visqui deu anys més que la Sra. Garcia. ESPERANÇA DE VIDA ≠ LONGEVITAT

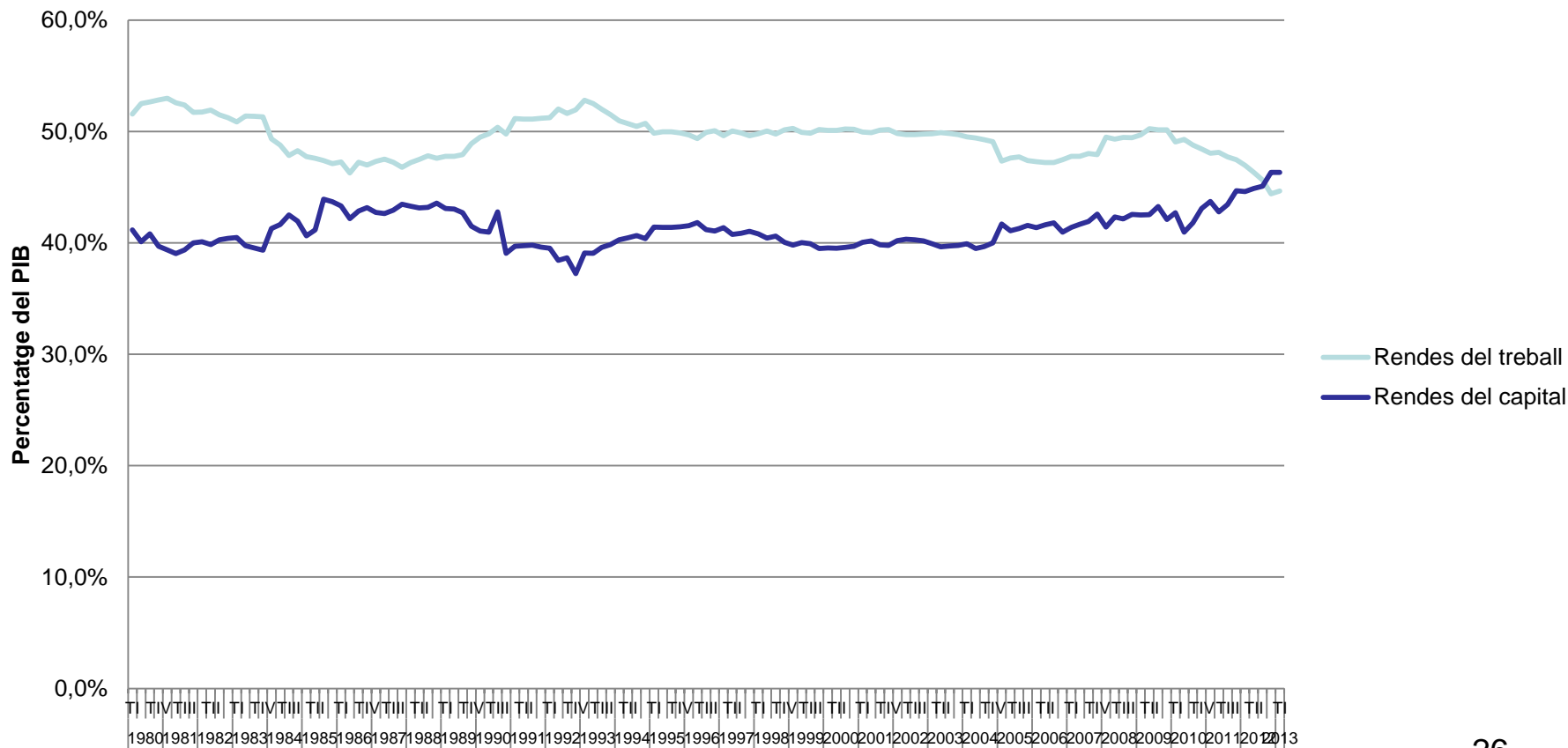
L'augment de l'esperança de vida a Espanya i Catalunya es deu al descens de la mortalitat infantil.

- . Conseqüències per classe social d'endarrerir obligatòriament l'edat de jubilació.
 - La senyora de la neteja de la Universitat viurà set anys menys que el catedràtic.
 - No és just que treballi dos anys més (alguns demanen cinc) per pagar les pensions del catedràtic.

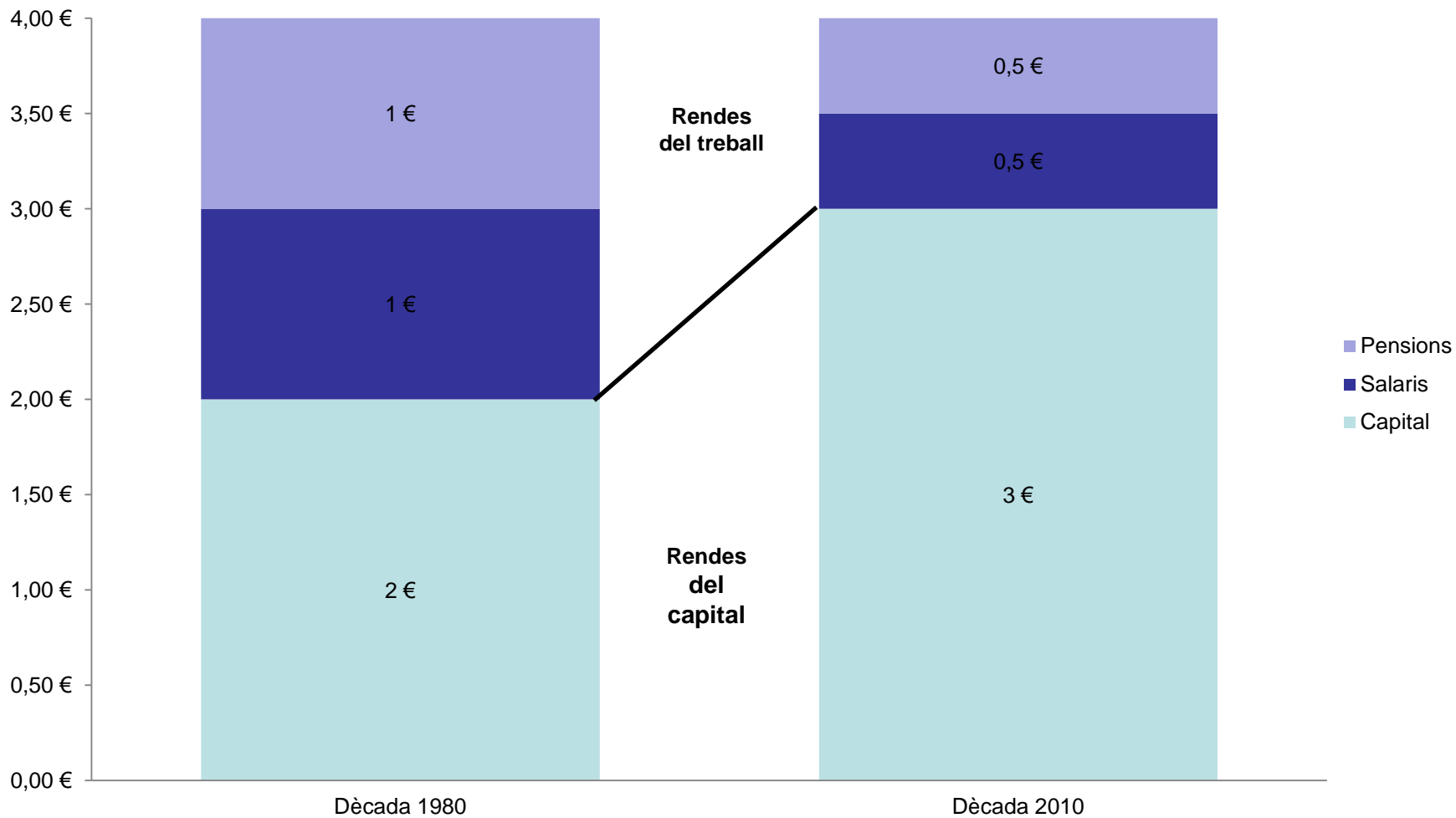
Però, quin és el punt més dèbil de la suposada insostenibilitat de les pensions i de l'estat del benestar?

L'evolució de les rendes del capital versus les rendes del treball

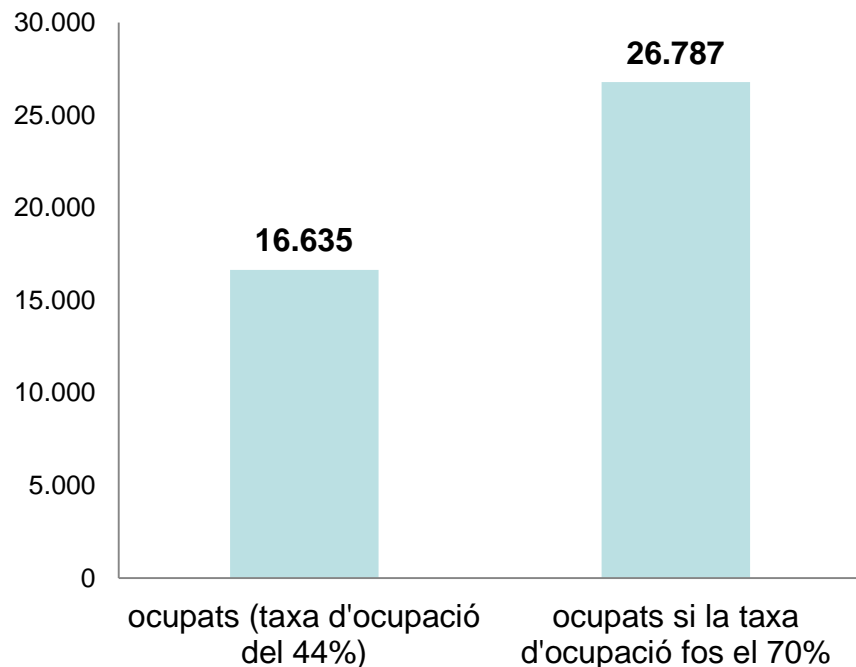
Evolució trimestral de les rendes del treball i del capital al PIB (1980-2013)

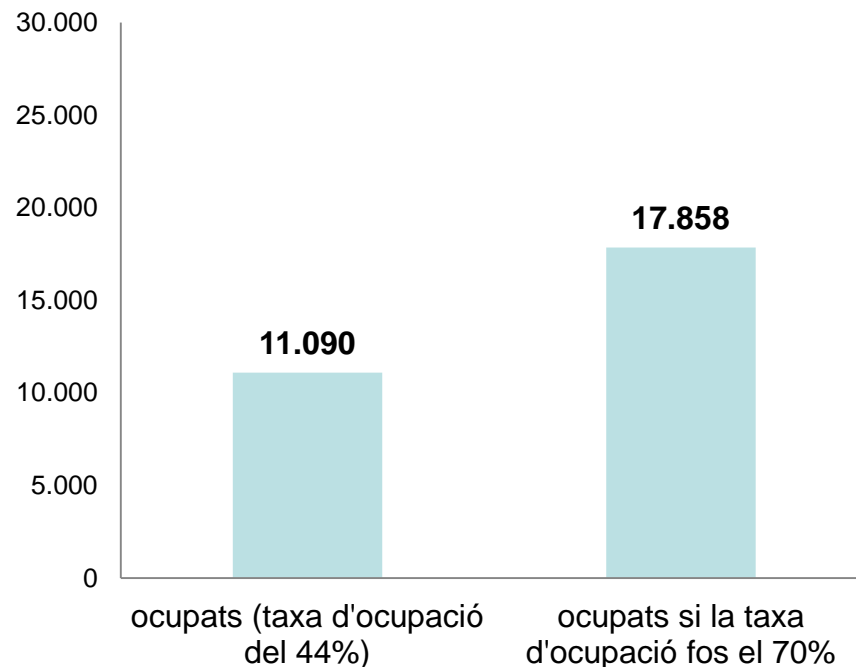
Distribució de la riquesa a Espanya entre les rendes del capital i les del treball

Persones ocupades (milers) Espanya. I trimestre 2013

Personas ocupades (milers) Espanya. Previsió futura

Si la taxa d'ocupació d'Espanya fos el 70% (com la d'alguns països nòrdics d'Europa), actualment hi hauria uns 10 milions de persones més treballant i cotitzant. I, en el futur, aplicant una aproximació de l'evolució prevista de l'estructura de la població, un augment de la taxa d'ocupació permetria tenir uns set milions més de persones treballant i cotitzant.